

Optometrisch
Basisonderzoek

Titel: Optometrisch Basisonderzoek
Het Optometrisch Basisonderzoek vervangt het document Basis
Onderzoek Richtlijn (OVN, 2004).
Uitgever: Optometristen Vereniging Nederland
Weert, januari 2013
© OVN 2013

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, op welke andere wijze dan ook, zonder vooraf schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

Hoofdstuk 1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doelstelling	4
1.3	Onderbouwing	4
1.4	Samenstelling en werkwijze van de werkgroep	4
1.5	Validiteit	5
Hoofdstuk 2	Achtergrond	6
Hoofdstuk 3	Optometrisch Basisonderzoek	8
3.1	Inleiding	8
3.2	Advies	8
Hoofdstuk 4	Apparatuurlijst voor het optometrisch basisonderzoek	10

INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Optometrisch Basisonderzoek (OBO) is één van de documenten die de OVN heeft opgesteld voor ondersteuning van de optometrist met betrekking tot professioneel gedrag. Andere documenten zijn o.a. de OVN Gedragscode voor optometristen en het Beroepscompetentieprofiel Optometrist. Deze documenten geven de visie van de OVN weer aangaande goede praktijkvoering, wat gedefinieerd kan worden als "hetgeen een competente optometrist in staat is om uit te voeren in de praktijk met de huidige beschikbare training en vaardigheden". Het OBO is geen instructie of voorschrift voor de praktiserende optometrist en bevat geen controlelijst van klinische of professionele procedures die doorlopen moeten worden. Het document dient wel als leidraad wanneer de optometrist zijn cliënt/patiënt onderzoekt. Sommige oogklachten of bevindingen uit het basisonderzoek geven aanleiding tot uitgebreider onderzoek. Voor de meest voorkomende oogandoeningen zijn en worden aparte richtlijnen opgesteld, zoals de Richtlijn Glaucoomonderzoek (2012).

Optometristen zijn hoofdzakelijk zorgverleners binnen de eerste lijn en hebben een zelfstandige beroepsverantwoordelijkheid. Het is de plicht van de optometrist om de oogzorg te geven die de patiënt* op dat moment nodig heeft. De exacte inhoud en volgorde van het optometrisch onderzoek worden bepaald door het professionele beoordelingsvermogen van de optometrist en kan per patiënt verschillen. De optometrist moet dit achteraf kunnen rechtvaardigen. Een goede verslaglegging is dan ook van groot belang.

Door een leidraad te geven voor een optometrisch basisonderzoek wordt meer eenheid in zorgverlening gestimuleerd. Dit schept duidelijkheid voor zorgverlener en zorgontvanger en draagt bij aan de kwaliteit van zorg. Een patiënt weet wat hij kan verwachten wanneer hij voor een optometrisch onderzoek komt.

---

* Voor de leesbaarheid is overal patiënt aangehouden, in plaats van afwisselend cliënt en patiënt te gebruiken of cliënt/patiënt.

1.2 DOELSTELLING

Dit document heeft tot doel om aanbevelingen te geven ter ondersteuning van de dagelijkse praktijk en om meer eenheid in optometrische zorgverlening te creëren.

1.3 ONDERBOUWING

Dit document (OBO) is gebaseerd op de reeds bestaande OVN Basisonderzoek Richtlijn (BOR), wetenschappelijk onderzoek (uit het buitenland) en expert opinie. In verschillende databases is gezocht naar wetenschappelijke literatuur met gebruik van de zoektermen "routine eye exam" en "standard eye exam". De databases betreffen The Cochrane Library en Medline. Via deze databases werden geen artikelen gevonden die een aanbeveling doen of een onderbouwing geven over de exacte inhoud van een basisoogonderzoek. Via diverse internetsites werden reeds bestaande richtlijnen geïdentificeerd, welke merendeel afkomstig waren uit het buitenland; onder andere richtlijnen van de American Optometric Association en de College of Optometry.

1.4 SAMENSTELLING EN WERKWIJZE VAN DE WERKGROEP

De werkgroep werd gevormd door optometristen die werkzaam zijn in de eerste lijn, tweede lijn en in het onderwijs. Allen zijn lid van de OVN Commissie Kwaliteitsontwikkeling. Werkgroepleden:

- Nelleke Brand
- Annemieke Coops
- Louise van Doorn
- Pauline Heus
- Merel van Peer

Voorafgaand aan het opstellen van het document Optometrisch Basisonderzoek (OBO) werd aan verschillende optometristenregio's in Nederland gevraagd om een opsomming te geven van de testen/onderzoeken die zij standaard uitvoeren bij een optometrisch onderzoek. Vervolgens is tijdens drie bijeenkomsten gediscussieerd over de inhoud van het OBO.

1.5 VALIDITEIT

Beoordeling door externe experts

Het document Optometrisch Basisonderzoek werd in concept voor commentaar voorgelegd aan de verschillende optometristenregio's in Nederland.

Implementatietraject

Het document Optometrisch Basisonderzoek wordt verspreid onder de leden van de OVN in geprinte vorm en digitaal. Daarnaast is het document beschikbaar op de OVN-website.

Herziening van het document Optometrisch Basisonderzoek

Uiterlijk na vijf jaar, dus in 2018, bepaalt de OVN of het document Optometrisch Basisonderzoek nog actueel is. Zo nodig wordt dit herzien. De geldigheid van dit document komt eerder te vervallen indien nieuwe ontwikkelingen aanleiding zijn een herzieningstraject te starten.

ACHTERGROND

In april 2012 hebben de OVN en het Nederlands Oogheekundig Gezelschap (NOG) de beroepskaders van optometristen en oogartsen in kaart gebracht in het document Plan Geïntegreerde Oogzorg. Ter informatie bij het Optometrisch Basisonderzoek worden hieronder beknopt de beroepskaders van de optometrist in de eerste- en tweedelijns setting uiteengezet, zoals ze in het Plan Geïntegreerde Oogzorg zijn beschreven.

In de eerste lijn treedt de optometrist, naast de huisarts, op als filter naar de tweede lijn. Optometristen voeren diagnostische activiteiten uit, stellen een optometrische diagnose en besluiten al dan niet door te verwijzen. In sommige gevallen (indien er geen gezondheidsrisico voor de patiënt bestaat) houdt de optometrist de patiënt onder controle. Ook voert de optometrist gerichte screening uit, zoals bij patiënten met diabetes mellitus of risico op glaucoom. Optometristen geven advies bij klachten en afwijkingen die niet bedreigend zijn voor het gezichtsvermogen en geen behandeling van de oogarts behoeven. De grenzen van deze lichte pathologie zonder gezondheidsrisico voor de patiënt kunnen regionaal in afstemming tussen oogartsen, huisartsen en optometristen worden afgesproken. Medische behandeling gebeurt door de oogarts/huisarts.

De optometrist beschrijft aan de patiënt wat hij opgemerkt heeft en stuurt een rapport naar de huisarts ter informatie van het onderzoek en de eventuele behandeling wanneer het zorgtraject afgerond is. Wanneer het oog in een staat verkeert waarbij de patiënt verwezen dient te worden, dan zal de optometrist een beschrijving geven van hetgeen hij opgemerkt heeft en een waarschijnlijkheidsdiagnose stellen.

De volgende taken worden uitgevoerd door optometristen in de eerstelijns oogzorg:

- beoordelen of er sprake is van een refractieafwijking, afwijking van het hoornvlies, ooglens, glasvocht, gele vlek, optische zenuw, overige delen van het netvlies, etc.;
- beoordelen of de patiënt verwezen moet worden naar de huisarts, de orthoptist of een specialist (in veel gevallen de oogarts);
- aanmeten, verstrekken en afpassen van optische hulpmiddelen (bril, contactlenzen, low vision hulpmiddelen);
- adviseren van oefeningen en visuele training;
- adviseren van oogzorgproducten;
- adviseren over oogverzorging;
- eerstelijns behandeling van droge ogen.

In de tweede lijn voert de optometrist zijn werkzaamheden uit als verlengde arm en onder verantwoordelijkheid van de oogarts. Naast diagnostiek betreft dit ook voor- en nazorg bij behandeling van oculaire pathologie.

OPTOMETRISCH BASISONDERZOEK

3.1 INLEIDING

De optometrist dient per patiënt de testen uit te voeren die nodig zijn om de behoefte aan oogzorg te bepalen, zowel aangaande zicht als gezondheid. De exacte inhoud en volgorde van het optometrisch onderzoek worden bepaald door het professionele beoordelingsvermogen van de optometrist en kunnen per patiënt verschillen. De optometrist moet dit achteraf kunnen rechtvaardigen.

De optometrist dient de patiënt binnen de termijn en de intervallen te onderzoeken die passen bij de klinische behoefte van de patiënt.

3.2 ADVIES

De optometrist dient een bewuste keuze te maken bij het includeren of excluderen van testen en procedures binnen het optometrisch onderzoek al naar gelang de klinische behoefte van de patiënt.

Een optometrisch basisonderzoek is geïndiceerd bij:

- i) Gezichtsscherpteklachten;
- ii) Overige oogklachten;
- iii) Patiënten met een verhoogd risico op een oogziekte, zoals een positieve familieanamnese van erfelijke aandoeningen. Bij sommige patiëntengroepen zijn echter meer testen nodig dan geadviseerd wordt voor het optometrisch basisonderzoek.

Een optometrisch basisonderzoek houdt het volgende in:

- a) Volledige verzameling van patiëntgegevens. Hieronder vallen: naam, adres, andere relevante contactgegevens, geboortedatum, naam en adres van huisarts, verzekeringsgegevens en informatie over werkomstandigheden, sport en lifestyle, waarbij de patiënt bepaalde eisen aan het gezichtsvermogen stelt.
- b) Reden van bezoek achterhalen en, indien aanwezig, beschrijving van begin, karakter en duur van de klachten.
- c) Oculaire en familiale (oculaire) voorgeschiedenis en gezondheids-toestand en medicijngebruik navragen.

- d) Algemene observatie – het gezicht beoordelen op asymmetrieën en torticollis.
- e) Het meten van de gezichtsscherpte met en zonder bril- en/of contactlenscorrectie.
- f) Bepalen van de refractieafwijking.
- g) Oculaire forie of tropie bepalen ((latent) scheelzien bepalen).
- h) Vermogen tot convergeren bepalen.
- i) Oculaire motiliteit bepalen.
- j) Grote gezichtsveldbepaling.
- k) Het beoordelen van het voorste oogsegment met spleetlamp.
- l) Intraoculaire druk meten, bij voorkeur met applanatietonometrie.
- m) Het beoordelen van het achterste oogsegment met funduscopie, waar- bij een sterke aanbeveling voor mydriatisch onderzoek wordt gegeven.

Na afronding van alle relevante testen dient passend advies bij de uitkomsten van de testen te worden gegeven aan de patiënt. Tevens dient een passende termijn voor een volgend onderzoek, indien van toepassing, bepaald te worden.

Alle bevindingen uit het optometrisch onderzoek, de conclusie en het advies dat hierop volgt, dienen duidelijke beschreven te worden in het patiënten- dossier. Indien bevindingen niet worden genoteerd, dan kan er niet van uitgegaan worden dat de relevante testen uitgevoerd zijn.

De kosten van het optometrisch onderzoek voor de patiënt dienen vooraf- gaand aan het onderzoek overeengekomen te zijn met de patiënt.

Bij ontdekken of controleren van oogpathologie is rapportage naar de huis- arts/oogarts van belang. Bij verwijzing naar de huisarts/oogarts wordt aan- bevolen om de volgende elementen op te nemen in de verwijsbrief:

- reden voor de verwijzing;
- symptomen van de patiënt;
- relevante bevindingen uit het optometrisch onderzoek;
- conclusie, bijv. de (waarschijnlijkheids)diagnose.

Hoofdstuk 4

APPARATUURLIJST VOOR HET OPTOMETRISCH BASISONDERZOEK

Optometristen die oogonderzoeken uitvoeren, dienen over de benodigde apparatuur te beschikken.

Advies

De volgende apparatuur is nodig voor een optometrisch basisonderzoek:

- Applanatietonometer
- Diagnostische farmaca: mydriaticum, anestheticum en kleurstoffen
- Geschikte visustestkaarten
- Hoge plus-lens voor indirecte funduscopie
- Pasbril en -glazen en accessoires
- Penlight
- Spleetlamp
- Visustest voor nabij (kinderen en volwassenen)

De volgende apparatuur wordt tevens aanbevolen voor een basis praktijkuitrusting:

- Amslerkaart
- Desinfectiemiddelen voor apparatuur en handen
- Diagnostische farmaca: cycloplegicum
- Gonioscopielens
- Keratometer
- Kleurenzientest
- Meetlat voor accommodatieamplitude
- Oogspiegel
- Oculaire balans test (verte en nabij)
- Pachymeter
- P.D. latje
- Perimeter
- Prismaal
- Schirmertest of fenolrode draad test
- Skiascoop
- Stereopsistest

De volgende additionele apparatuur kan gewenst zijn:

- Aanvullende visuskaarten (bijv. ETDRS-kaart, Landolt C, LEO leeskaart)
- Apparatuur voor het plaatsen van punctum plugs en traanbuis doorspuiten
- Autorefractor
- Binoculaire headset voor indirecte funduscopie
- Bloeddrukmeter
- Contrastgevoeligheidskaart
- Corneatopograaf
- (Digitaal) beeldvormende techniek voor papil en macula
- Gobin prisma op steel (15 prismadioptrie)
- Non-mydratic funduscamera
- Pincet
- Spleetlampcamera

OVN

Postbus 10417
6000 GK Weert

t +31 (0)495 - 585748

f +31 (0)84 - 2278991

info@optometrie.nl

www.optometrie.nl